

BANKARSKI RIZIK 6

Autor rubrike: dr Vesna Matić, specijalista za poslove sa pravnim licima u zemlji UBS

RIZIK LIKVIDNOSTI

Rizik likvidnosti je u grupi vodećih finansijskih rizika u bankarstvu. Javlja se sa promenom likvidne pozicije banke, u kojoj njena likvidna aktiva nije dovoljna za izmirivanje njenih obaveza.

Izvori rizika likvidnosti u bankarstvu najčešće su drugi finansijski rizici, čija realizacija uzrokuje poremećaje u novčanom toku:

- **kreditni rizik**, u smislu visoke koncentracije rizične aktive u kreditnom portfoliju banke, visokog iznosa dospelih neizmirenih potraživanja banke po kreditnim poslovima, ili
- **tržišni rizici**, u smislu pozicija za trgovanje koje su u nelikvidnoj aktivni, što umanjuje mogućnost njene likvidacije.

Poremećaje u novčanim tokovima banke mogu uzrokovati i drugi razlozi, kao što su:

- ročna i valutna neusaglašenost pozicija aktive i pasive u bilansu stanja banke,
- uvođenje novih usluga sa neadekvatnom procenom uticaja na likvidnost,
- nagli rast izloženosti banke rizicima po osnovu vanbilansnih pozicija,
- nagli rast aktive koji se oslanja na promenljivu depozitnu strukturu,
- trend pada poslovne dobiti u vremenskoj seriji.

Strategija upravljanja rizikom likvidnosti sastavni je deo strategije upravljanja drugim rizicima, ili ukupnom izloženošću banke rizicima, obzirom na uzročno-posledičnu povezanost i sinhronizovano delovanje različitih rizika.

Kao i u slučaju drugih rizika, uspešno upravljanje rizikom likvidnosti predpostavlja da u banci postoji:

- jasno definisan proces upravljanja rizikom likvidnosti (identifikacija, procena, merenje, monitoring izloženosti i kontrola celog procesa)

kao i procedure,

- razvijen informacijski sistem koji predstavlja osnovu uspešnog upravljanja rizikom likvidnosti na dnevnoj osnovi i njegove kontrole,
- plan obezbeđenja sredstava za teško predvidive i vanredne situacije, na kratak i dugi rok, koji bi trebalo da uveri da banka može preventivno i efikasno da upravlja kako rutinskim, tako i neočekivanim promenama svoje likvidne pozicije.

Objektivno, obuhvatna mera rizika likvidnosti ne postoji, kao i mera standardizacije u pristupu. Razlozi su velika raznolikost banaka i specifičnosti njihovih bilansnih struktura. U tom smislu, banke obično koriste:

- određene tehnike upravljanja aktivom i pasivom, u funkciji održavanja potrebnog, ili željenog nivoa likvidnosti,
- modeliranje pristupa politici depozitnog potencijala u smislu izbegavanja prevelike koncentracije sredstava i obezbeđenja stabilne dinamike dospeća obaveza, kao preventivu velikim i iznenadnim odlivima sredstava,
- projekciju cash flow-a ili novčanog toka na dnevnoj/mesečnoj osnovi u funkciji procene izloženosti riziku likvidnosti i operativnom upravljanju ovim rizikom,
- scenario analizu, u slučajevima kada su oscilacije u likvidnoj poziciji teško predvidive. Osnovu modela čine brojna konstruisana scenarija kojima su obuhvaćena tržišna kretanja, moguća neizmirenja obaveza u određenom vremenskom periodu i projekcije cash flow-a na dnevnoj osnovi za svaki scenario.

Upravljanje rizikom likvidnosti, osim analize bančnih bilansnih i vanbilansnih pozicija u odnosu na buduće gotovinske tokove, pretpostavlja i obezbeđenje izvora sredstava za održavanje optimalnog nivoa likvidnosti. To znači da je neophodno da banka blagovremeno identifikuje tržišta sredstava, ispita njihovu prirodu i sigurnost. Obično je reč o međubankarskim tržištima, kao značajnom izvoru likvidnosti. Zbog toga je bitno, da se strategijom upravljanja rizikom likvidnosti predvide moguće teškoće i troškovi pozajmljivanja sredstava na ovim tržištima, za potrebe očuvanja likvidne pozicije banke.

Uspešno upravljanje rizikom likvidnosti osim dobre informacione podrške, sistema i procedura, podrazumeva i uključenost određenih struktura u ovaj proces:

- **borda direktora**, koji je odgovoran za strategiju upravljanja ovim rizikom, kao i donošenje odluke o obuhvatnom okviru za upravljanje rizikom likvidnosti na nivou banke,
- **starijeg menadžmenta**, koji je odgovoran za primenu politika upravljanja ovim rizikom, nadzor nad implementacijom, održavanjem i upravljanjem informacionim i drugim sistemima i uspostavljanje efikasne interne kontrole nad procesom upravljanja rizikom likvidnosti,
- **Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO odbor)**, čiji sastav čini stariji menadžment, obično iz funkcije trezora i funkcije upravljanja rizicima (obično menadžment za upravljanje rizikom likvidnosti) i
- **pojedinaca** koji imaju potrebna iskustva u upravljanju ovim rizikom, primenjuju odgovarajuće procese i procedure i rade relevantne ekspertize.

Upravljanje rizikom likvidnosti

